

DET GODE LIV VED MJØSA

Med retningslinjer for planlegging i strandsona

Sluttdokument fra prosjekt strandsona Mjøsa mai 2007- juni 2008

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Miljøvernabdelingen

Postboks 4034, 2306 Hamar

Telefon 62 55 10 00 – Epost: postmottak@fmhe.no

Rapport

Tittel: Det gode liv ved Mjøsa. Med retningslinjer for planlegging i strandsona.	Rapport nr.: 3/2008
	Dato: 1.7.2008

Forfatter(e): Styringsgruppa for Prosjekt strandsone Mjøsa	Antall sider: 30 + vedlegg
Prosjektansvarlig: Sigrid Langsjøvold	ISSN 0802-7013 ISBN 978-82-7555-141-0
Finansiering: Miljøverndepartementet og de berørte kommunene og fylkeskommunene	

Sammendrag:

For å komme fram til omforente visjoner, mål og regler for Mjøsas utvikling i framtida, ble prosjekt strandsone Mjøsa satt i gang i 2007. Eidsvoll, Østre Toten, Gjøvik, Lillehammer, Ringsaker, Hamar og Stange kommuner og fylkesmennene og fylkeskommunene i Akershus, Oppland og Hedmark fylker arbeidet sammen om Mjøsa som felles ressurs.

Prosjekt strandsone Mjøsa kom som en oppfølging av Interreg-prosjektet Big Lakes II. Dette prosjektets intensjoner var å bidra til å gi økt og mer balansert vekst basert på prinsippene om bærekraftig utvikling rundt de store innsjøene Mjøsa, Päijänne (Finland), Peipsi (grenseområdet Estland/Russland) og Ladoga (Russland). Et av målene for prosjekt strandsone Mjøsa har vært å utarbeide felles retningslinjer for arealbruk og aktivitet til bruk i arealplanleggingen for kommunene, fylkeskommunene og fylkesmennene.

I 1995 ble det utarbeidet retningslinjer for planlegging i Mjøsas strandområder etter initiativ fra fylkesmennene og fylkeskommunene i Akershus, Hedmark og Oppland. Det var behov for å oppdatere og modernisere disse retningslinjene, som for en stor del var bestemmelser som ivaretok verneaspektet. Nytt i de følgende retningslinjene er ønsket om å åpne for (nærings-) utvikling i strandområdene. Et annet av hovedmålene har vært å øke allmennhetens tilgjengelighet til Mjøsas strandsone.

Dette sluttokumentet fra prosjektet inneholder resultater fra kartlegging og registrering, retningslinjer for planlegging i strandsona, mulighetsstudie og henvisning til kart.

4 emneord:

Mjøsa, strandsone, arealbruk, arealplanlegging

Referanse:

Styringsgruppa for Prosjekt strandsone Mjøsa 2008. Det gode liv ved Mjøsa. Med retningslinjer for planlegging i strandsona. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernabdelingen. Rapport nr. 3/2008, 30 s. + vedlegg.

MJØSA---"fælles for mange"

Mjøsa er en viktig ressurs og kulturbærer for Innlandet. At tre fylkesmenn og fylkeskommuner sammen med de syv kommunene rundt Mjøsa setter seg ned og foreslår felles retningslinjer vitner om det. Forståelsen for Mjøsa i et historisk perspektiv og i et framtidsretta mulighetsperspektiv har vokst fram sammen med miljøer som ser Mjøsa og omlandet som en stor resurs.

God forvaltning vil kunne åpne og sikre allmennhetens tilgang til Mjøsa fram i tid. Kommunene som planmyndighet kan være et aktivt redskap for å utvikle Norges største innsjø til en kulturopplevelse for flere enn de som til daglig ser dette flotte landskapet.

Takk til alle som med sin kunnskap har bidratt gjennom dette arbeidet.

Hans Seierstad

Leder av styringsgruppa

INNHOLD

MJØSA---"fælles for mange"	2
Mjøsa – ikke bare en sjø.....	4
BAKGRUNN	6
Storsamfunnets bruk av Mjøsas strandsone	7
Infrastrukturtiltak og vannkraftmagasin	7
Vannkvalitet	7
Bakgrunn for prosjekt strandsone Mjøsa	8
Strandsone og 100-metersbeltet	9
Strandsone i ny plan- og bygningslov	9
Arealbruk i de strandnære områdene langs Mjøsa	10
Tilgjengelighet til strandsonen og ferdselshindre	11
Retningslinjer for planlegging i Mjøsas strandsone	12
RETNINGSLINJER FOR PLANLEGGING I MJØSAS STRANDSONE.....	13
1. Innledning.....	13
2. Virkeområde.....	13
3. Hovedmål	14
4. Anbefalte bestemmelser	15
5. Retningslinjer for vern, bruk og aktivitet i Mjøsas strandsone	15
Eksempler på anlegg/tiltak i Mjøsas strandsone	21
Mulighetsstudie (idébank).....	27
Bærekraftig utvikling og natur- og kulturmiljø.....	27
Næringsutvikling	29
Barn og unge	30
Folkehelse.....	30
Universell utforming	30
Vedlegg	
tabeller	
kart	

Mjøsa – ikke bare en sjø

På slutten av sekstitallet forsto vi at noe var galt med Mjøsa. Fjorden var rett og slett i ferd med å ”gro att”. Vi kunne jo spøke med dette. Jeg holdt russetalen i Brumunddal i 1969 og slo kort og godt fast at: ”Sjøl om Mjøsa gror att, så kæinn Skibladner gå framtida trygt i møte fordi den ær en hjuldampær!”

Vi hadde lenge trodd at Mjøsa kunne tåle alt. ”Driten flyt jo bort ta sei sjøl”, var det mange som sa. Det ble gitt dispensasjoner til direkte kloakkutslipp, silosafta fløt fritt og industrien var heller ikke så nøye på det. ”Fissje du åbbår i fjorn, så må du henge’n opp/ned i frysern før du et’n. Kappe du huggu ta’n, så blir du kvitt kvikksølle” – sa vi. Mjøsa, den tålmodige tok i mot alt. Rapporter som kom om hvordan det sto til, ble ikke tatt på alvor. De ble til dels harselert over. I 1975 hang dødsdommen over henne. Vi som bodde og virket rundt Mjøsa, var de skyldige. I 1900 var hun ren – i 1975 var hun ødelagt. Så ille var det, at vågde en mort seg ovenfor brua ved Standhotellet på Gjøvik, så var også den dødsdømt! I 1976 ga hun rett og slett opp.

I Stortingsproposisjon nr. 89 (1976/77) skrev Regjeringen: ”Alt i alt framstår Mjøsa som vår mest verneverdige vannressurs”. Dette var starten til det største miljøløftet noensinne i Norge; Mjøsa skulle reddes. Og vi klarte det. Fordi det var politisk vilje og evne til det. Fordi det var et bredt folkelig engasjement, fordi vi skaffet oss kunnskap og fordi vi forsto at det måtte bli slik. Vi har mye å lære av det som skjedde midt på sytti – tallet. Og den viktigste lærdommen er at vi må evne og se de store linjene og forvalte naturen for de som kommer etter oss. Det er også dette det dreier seg om i dag, det kortsiktige må vike for helhet og langsiktighet.

Mjøsa er jo ikke bare en sjø. Den er et levende vesen, med mangslungne og innfløkte livsprosesser. Den er som en god venn som trenger både omsorg og pleie. Den er en del av det store og livgivende kretsløpet i verden. Det som vi må slutte å tukle med. Gjør vi det, så kan det vel også hende at sjøormen dukker opp igjen utenfor Domkirkeodden på Hamar.

Hvorfor er vi så opptatt av Mjøsa, eller ”fjorn” som vi sier. Da må vi stille oss spørsmålet – hvordan hadde det sett ut her oppe uten Mjøsa? Hva hadde folket rundt Mjøsa, vært uten henne? Hva hadde vi vært uten det ”store lyset” i skiftet mellom vinter og vår – og mellom vår og sommer? Dette lyset som opp gjennom tiden har inspirert kunstnere, gitt oss ro og fred i sjelen. Derfor er Mjøsa mye mer enn en sjø. Hun er en del av oss, våre røtter og vår kultur. Hun er en del av vår historie, men først og fremst skal hun være en del av vår framtid.

Det er mye vi kan klare oss uten, men ikke vann. Vann er liv. I mange land i Afrika, må kvinnene gå kilometer etter kilometer for vann og ved. Tenk over dette neste gang du setter deg ned og kviler øynene på Mjøsa og landskapet rundt. Tenk over hvor heldige og utvalgte vi er og tenk over ansvaret vi har for å forvalte dette på en riktig og framtidsrettet måte. Dersom framskrittet bare skal måles i materiell velstand og rikdom, har vi tapt. Livskvalitet og verdimesig rikdom er minst like viktig. Omsorg for Mjøsa lokalt, for bærekraft og klima globalt, er framtidensansvaret vårt.

” Tæl vår'n ska je sjøsætta båt,
Årntli snekke med god gammal låt
mæ skråget i tre tå den fineste ve
bakom rore sitt je å dræg snøre opp å ne.

Tæl vår'n ska je sjøsætta båt
årntli Mjøsbåt som je har fått lånt
i passe go' fart – uten kompass og kart
ska je fissa i fjorn utførr Kapp.”

Slik synger Vazelina i en av sine mange sanger med lokal tekst og internasjonal tone. Drømmen om det gode liv når snøen smelter og isen blir borte. Vi bærer alle en drøm med oss og i oss. En del av slike drømmer handler om røtter, tilhørighet og identitet. Om fellesskap og det som binder mennesker sammen. Om å gjøre noe sammen for framtida og for generasjonene som kommer.

5. juni 2008

Sigbjørn Johnsen
Fylkesmann i Hedmark

BAKGRUNN

Mjøsa er Norges største innsjø med sine 369 km². Størrelsen alene er ikke ensbetydende med kvalitet, men det er udiskutabelt at Mjøsa er viktig for livskvaliteten for oss som bor her. I dag er Mjøsa aller viktigst som vannkilde og som arena for friluftsliv. Vi må sikre vatn av god kvalitet for framtida slik at Mjøsa fortsatt kan være drikkevannskilde og kilde til jordvatning. Det er et klart mål og fortsatt kunne bruke Mjøsas strandsoner og vannflate til et bredt spekter av friluftaktiviteter (turgåing, bading, båtliv, fiske mv.). Allmennhetens muligheter til å ferdes og oppholde seg i strandsona blir stadig viktigere.

Det er dokumentert bosetting fra steinalder og gjennom alle perioder fram til vår tid og det er avdekket en rekke nasjonalt og regionalt viktige kulturminner i Mjøsområdet. De mange kulturminnene viser oss at Mjøsa har vært en viktig ressurs tilbake i historiske tider. Mjøsa har opp i gjennom tidene vært en viktig transportåre og en kilde til matauk. I våre dager det stort sett fritidsbåter som trafikkerer Mjøsa, med unntak av Skibladner, og fisket er begrenset til å være en fritidsaktivitet.

Langs Mjøsa ligger byer og tettsteder lokalisert ved elvemunninger. Virksomheter knyttet til bruken av Mjøsa og elvene var en viktig lokaliseringsfaktor for tettstedene og byene. Trenden har vært at byene og tettstedene i stor grad har snudd ryggen til Mjøsa og at strandarealene i liten grad har vært utnyttet som bruks- og oppholdsarealer. Denne trenden er i ferd med å snu og vi ser økende grad av interesse for å ta i bruk strandsona.

Mjøsa og Mjøsstranda representerer en vassdragsnatur som er verdifull i forhold til biologisk mangfold. Det er flere nasjonalt og internasjonalt viktige naturvernområder i tilknytning til Mjøsa.

Arealene i Mjøsområdet er produktive jordbruksområder og dermed grunnlag for et stort antall arbeidsplasser. Et aktivt landbruk har vært med å skape det kulturlandskapet vi kan oppleve i Mjøsområdet.

I reiselivssammenheng er Mjøsa med omland er en viktig salgsvare. Kommunene rundt Mjøsa ønsker en utvikling av området med utgangspunkt i naturkvalitetene og kulturhistorien. Med så mye historie og så mange ulike interesser knyttet til Mjøsa og omlandet, er det et behov for å presisere de politiske mål som må tas med i avveiningen mellom utbygging og verne- og rekreasjonsverdier.

I de følgende retningslinjene gjenspeiles ønsket om i større grad å åpne for utvikling i strandsonene innenfor områdene;

- allmenn ferdsel til fots, på sykkel og strandhogg fra kano, kajakk og båter
- forbindelseslinjer for slik ferdsel mellom steder og opplevelser
- aktiv tilrettelegging for folkehelse, stoppsteder (sitteplasser, gapahuger mm), utsiktspunkter og fotopunkter
- badeplasser
- kunst og kultur - opplevelsespunkter
- næringsutvikling med utgangspunkt i eksisterende kulturlandskap og historie
- fritidsbebyggelse bakenfor strandsona

Alle tiltak skal gjennomføres i tråd med retningslinjene. I den grad tiltakene er innenfor retningslinjene, kan de tillates.

Storsamfunnets bruk av Mjøsas strandsone

Infrastrukturiltak og vannkraftmagasin

I 1854 åpnet jernbanen fra Christiania (Oslo) til Eidsvoll. I 1894 ble jernbanen langs Mjøsa åpnet helt til Lillehammer. Jernbanen er på lange strekninger lagt helt ut i vannet. Det viser at man i den tiden ikke verdsatte strandområdene særlig høyt, men heller la vekt på å bygge der det var enkelt og mindre kostnadskrevenende å komme fram, og at verdifulle landbruksarealer (jordbruks-) skulle skjermes.

Bygging av veiene langs Mjøsa har medført mange store inngrep i og nær Mjøsas strandsone. E6 er den vegen som har flest nærføringer med Mjøsa, blant annet strekningen Minnesund til Tangen, gjennom Åkersvika ved Hamar, gjennom Brumunddal, kryssing av Mjøsa mellom Moelv og Biri og strekningen Biri til Lillehammer.

På vestsiden av Mjøsa gjør Rv 4 fra Gjøvik til Biri store inngrep i strandområdene. Flere strekninger av Rv 33 fra Minnesund til Gjøvik går også i nærheten av Mjøsa.

Økt trafikk har medført behov for å ruste opp og utvide både veg og jernbane.

Sett med dagens øyne er det et paradoks at de verdifulle strandarealene ble beslaglagt av vei og jernbane. Når det nå planlegges utvidelse av både veg og jernbane, gjøres dette med utgangspunkt i eksisterende traséer. Framlagte planer for utvidelse av jernbanen mellom Minnesund og Tangen viser at det vil bli nye inngrep i og nær Mjøsa. Planene viser også at en del av strandsona kan bli frigjort ved at sporene legges om eller legges i tunnel. Dette åpner for å gjøre disse arealene tilgjengelige for allmennheten.

Mjøsa ble første gang regulert i 1858 ved byggingen av Dundfosdammen i Vorma nedstrøms Eidsvoll stasjon. Hensikten med denne reguleringen var å gjøre Vorma farbar med dampskip. Senere ble Svanfoss dam bygd i Vorma for produksjon av vannkraft. Denne dammen er senere bygd om flere ganger. Mjøsa manøvreres innenfor et gitt reglement og grenser for HRV og LRV. Høyeste regulerte vannstand (HRV) er satt til 123,19 og laveste regulerte vannstand (LRV) er 119,58. På grunn av begrenset avløpskapasitet er det ikke uvanlig at Mjøsa overstiger HRV ved flomsituasjoner. Vannstandsvariasjonene skaper utfordringer for planlegging av tiltak i strandsonen.

Vannkvalitet

Mjøsa forsyner ca 80 000 mennesker med drikkevann. Samtidig er innsjøen resipient for rensert kloakk fra en rekke renseanlegg rundt innsjøen. Mjøsa blir tilført forurensning både fra avrenning fra landbruk, industri, overvann og kloakk fra virksomheter på land og sjø. Det er mange småbåthavner rundt Mjøsa, men kun en har mottaksstasjon for kloakk fra fritidsbåter.

Rent vann i Mjøsa er en forutsetning for å kunne bruke innsjøen og strandområdene. For å redde Mjøsa fra forureningsdøden, ble det i perioden 1977-1980 igangsatt en storstilt aksjon, kalt Mjøsaksjonen. Det har siden i midten av 1970-åra vært overvåking av vannkvaliteten i Mjøsa.

Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver ble stiftet i 2003 som en oppfølger til den mangeårige Mjøsovervåkingen. I løpet av prosjektperioden har vi hatt jevnlig kontakt med Vassdragsforbundet. Videre i dokumentet og i retningslinjene forutsettes det at Mjøsa skal sikres som drikkevannskilde og at vannkvaliteten skal være slik at den er tilfredsstillende for

naturlig plante- og dyreliv og tillater bading, annet friluftsliv og konsum av fisk uten helserisiko.

Bakgrunn for prosjekt strandsone Mjøsa

For å komme fram til omforente visjoner, mål og regler for Mjøsas utvikling i framtida, ble prosjekt strandsone Mjøsa satt i gang i 2007. Eidsvoll, Østre Toten, Gjøvik, Lillehammer, Ringsaker, Hamar og Stange kommuner og fylkesmennene og fylkeskommunene i Akershus, Oppland og Hedmark fylker var enige om å jobbe sammen om Mjøsa som felles ressurs.

Prosjekt strandsone Mjøsa kom som en oppfølging av Interreg-prosjektet Big Laks II. Dette prosjektets intensjoner var å bidra til å gi økt og mer balansert vekst basert på prinsippene om bærekraftig utvikling rundt de store innsjøene Mjøsa, Päijänne (Finland), Peipsi (grenseområdet Estland/Russland) og Ladoga (Russland).

Et av målene for prosjekt strandsone Mjøsa har vært å utarbeide felles retningslinjer for arealbruk og aktivitet til bruk i arealplanleggingen for kommunene, fylkeskommunene og fylkesmennene.

I 1995 ble det utarbeidet retningslinjer for planlegging i Mjøsas strandområder etter initiativ fra fylkesmennene og fylkeskommunene i Akershus, Hedmark og Oppland. Retningslinjene ble utarbeidet i samråd med Miljøverndepartementet og skulle nedfelles i fylkesplaner og fylkesdelplaner. Kommunene rundt Mjøsa medvirket i prosjektet.

Det var et behov for å oppdatere og modernisere disse retningslinjene, som for en stor del var bestemmelser som ivaretok verneaspektet. Nytt i de følgende retningslinjene er ønsket om å åpne for (nærings-) utvikling i strandområdene.

Et annet av hovedmålene har vært å øke allmennhetens tilgjengelighet til Mjøsas strandsone. Utvidelsen av E6 og Dovrebanen fra Eidsvoll til Biri og Lillehammer er en høyaktuell sak som setter fokus på forvaltning av strandarealene langs Mjøsa. Bygging av 2-spors jernbane vil på deler av strekningen fra Eidsvoll til Tangen medføre nye inngrep i Mjøsas strandsone. Utvidelsen av E6 fra Biri mot Lillehammer, kan også komme til å medføre nye inngrep i strandsonen.

Saker som har satt et ekstra fokus på Mjøsas strandsone de siste årene, er flere planer for utbygging av hytteområder i nærheten av strandsona. Regionale og statlige myndigheter har stoppet flere saker med innsigelse mot planene. Planområdene er lagt utenfor 100-meterssona men har likevel blitt avslått.

Gjennom prosjekt strandsone Mjøsa er det diskutert hvilke kriterier som skal til for at utbygging av fritidsbebyggelse skal kunne godkjennes. Det er prosjektets oppfatning at utbygging av fritidsbebyggelse kan gi positive virkninger for allmennheten ved at nye områder gjøres mer tilgjengelige gjennom nye vegger, bedre parkeringsmuligheter, opparbeiding av stier, badeplasser, båthavner mv. Det er en forutsetning at allmennhetens adgang til strandsona ikke skal reduseres, men forsterkes og videreutvikles ved vurdering av nye tiltak i 100-metersbeltet. Videre skal følgende kriterier legges til grunn:

- tiltak skal ikke redusere natur-, kultur- eller landskapsverdier
- tiltakets plassering i terrenget skal vektlegges, både nær og fjernvirkning må vurderes
- tiltak skal være arealeffektive

Strandsona og 100-metersbeltet

Strandsona er definert som de land- og vannområder som står i innbyrdes direkte samspill økologisk og/eller bruksmessig. Det vil være naturlig å la denne sonen omfatte både land- og vannarealer, for at planleggingen skal ta hensyn til de reelle, naturgitte og bruksmessige sammenhenger. Sonen er ikke avgrenset i prosjektet men det er ønskelig at den enkelte kommune bestemmer utbredelsen.

100-metersbeltet er definert som landområder 100 meter fra strandlinjen målt i horisontalplanet ved høyeste regulerte vannstand (HRV). 100-metersbeltet inngår i strandsona. 100-metersbeltet er vist på kartvedlegg 1.

Kystsonen i Norge har siden midt i 1950-årene hatt et særlig vern mot nedbygging gjennom lovgivning om strandområdene og senere gjennom bestemmelser om byggeforbud 100-metersbeltet. Det har likevel foregått en utstrakt nedbygging og dermed en forringelse av verneverdier og muligheter for allmenn rekreasjon.

Det er stor enighet om at strandsona langs kysten er verdifull og det har over lengre tid vært satt fokus på forvaltningen av denne. Strandsonen langs innsjøene og arealene langs vassdragene er også under press. Det er mer tilfeldig i hvor stor grad man har lagt vekt på disse verdiene ved arealplanlegging, utbygging og næringsutvikling i innlandet.

Reglene om byggeforbud i strandsona for sjøområdene er overført til også å gjelde innlandssjøer og -vassdrag ved at det er gitt mulighet for kommunene å vedta byggeforbud i en sone inntil 100 m fra strandlinjen. Regelverket gir også anledning til å sette krav om plan for byggetiltak i områder langs vassdrag.

Alle kommunene rundt Mjøsa har byggeforbud eller plankrav i 100-metersbeltet.

Kommunene har med ett unntak brukt arealkategorien landbruk-, natur- og friluftsområde (LNF-område) på strandsona i kommuneplanenes arealdel. Fire av kommunene har egne retningslinjer for forvaltning av strandsona.

En sammenstilling av kjent kunnskap om verdifulle natur-, kultur- og friluftsområder, viser oss hvilke områder som krever spesielle hensyn. I retningslinjene er det gitt et generelt byggeforbud innenfor 100-metersbeltet disse områdene, unntatt fra forbundet er tilretteleggingstiltak som fremmer formålet av vern av område eller objekt.

Områder som krever spesielle hensyn vises på kartvedlegg 2.

Strandsona i ny plan- og bygningslov

Ny plan- og bygningslov er forventet å tre i kraft fra 1. juli 2009. Planforslaget åpner for at hensynssoner kan bli et viktig redskap i forvaltningen av strandområdene og landskapene bakenfor 100-metersbeltet. Hensynssoner kan settes for landbruk, friluftsliv, grønnstruktur, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø.

Til hensynssone skal det i nødvendig utstrekning angis hvilke bestemmelser og retningslinjer som gjelder eller skal gjelde i medhold av loven eller andre lover for å ivareta det hensynet sonen viser.

De følgende retningslinjene gjelder for Mjøsa, 100-metersbeltet langs Mjøsa og Mjøsas strandsoner. Den enkelte kommune kan definere omfang av strandsonen. Det oppfordres til at strandsona defineres og innarbeides som hensynssone i den enkelte kommune.

Teksten i retningslinjene og kartvedlegg til sluttrapporten er til en viss grad tilpasset lovforslaget. Vi anbefaler at man avventer nytt lovforslag med eventuelle endringer av/nye forskrifter før man foretar endringer og justeringer av retningslinjene.

Arealbruk i de strandnære områdene langs Mjøsa

Fra 1970 foreligger det en kartlegging av status for Mjøsas strandsoner når det gjelder bebyggelse, øvrige inngrep og muligheten for friluftsliv (Torgersen og Stray 1970). Denne registreringen viser en prosentvis fordeling av utmark (49 %), innmark (18 %), bebygd areal (fritids- og boligbebyggelse, 6 %), industrivirksomhet (3 %) og kommunikasjonslinjer (18 %).

Ved bruk av GIS (geografiske informasjonssystemer) er det gjennomført en ny analyse av arealfordelingen i Mjøsas strandsoner. Resultatene fra denne analysen er vanskelig å sammenligne med kartleggingen fra 1970, siden metodene for analysene er forskjellige. I analysen fra 1970 registrerte man arealbruk i sonen 0-299 m og utenfor 300 m fra strandlinja.

I vår analyse har vi valgt tre ulike soner, 20 m, 100 m og 500 m fra Mjøsas strandlinje målt ved høyeste regulerte vannstand (HRV, 123 m o.h.). Avstandene er valgt ut fra område med muligheter for ferdsel/ferdselshindre (20 m), område som er avgrenset av gjeldene regelverk (100-metersbeltet) og område som representerer en del av Mjøslandskapet (500 m). For hver sone er det registrert bygg (antall), markslag (dekar per kategori) og samferdsel (antall meter veg og jernbane). I tillegg har vi analysert på sonen 50 m ut i vannet. Analysene er automatisk generert, slik at det vil være en viss feilmargin i tallene. Arealbruk fordelt på kommunenivå finnes i vedlegg 1.

Tabell 1. Fordeling arealbruk i ulike soner langs Mjøsa.

Arealbruk	20 m	100 m	500 m	Merknader
Skog (daa)	5950	12087	66538	Bar- og lauvskog
Dyrka mark (daa)	251	7825	54819	
Beite (daa)	155	735	3105	Innmarksbeite
Andre marksalg (daa)	2118	9356	47890	Myr, blokkmark, anna jorddekt fastmark med mer
Samferdsel (km)	70	533	2092	Jernbane og alle typer veger
Bygg (antall)	45	535	3468	
Anlegg i Mjøsa 50 m fra land (antall)				Brygger, kai: 591 Molo: 20

Alle typer veg er med i registreringen av samferdselsanlegg i strandsonen. Riksveg og jernbane er på lange strekninger barrierer for atkomst til strandsona. Fylkesveger, kommunale og private veger kan derimot være viktige atkomstpunkter og/eller gi ferdselsmuligheter nær Mjøsa. Dette kommer fram i registreringen av tilgjengelighet i strandsonen.

I analysen av bygg vises også samlet areal av bygninger som er registrert i den enkelte sone. I 1970 var det ca 750 hytter ”innen rimelig gangavstand” fra Mjøsa, uten at denne avstanden er definert nærmere. Vi har ikke tall for hvor mye ny fritidsbebyggelse som har kommet til på de 40 åra som har gått og det er også vanskelig å sammenligne pga den upresise

avstandsangivelsen. Tabell 1 viser at det er registrert 535 bygg i 100-metersbeltet. Vi antar derfor at sonen hvor det ble telt hytter i 1970 har vært atskillig mer omfattende enn 100 m fra strandlinja.

Tilgjengelighet til strandsonen og ferdselshindre

Prosjekt strandsoner Mjøsa har som ett av sine hovedmål å bedre allmennhetens tilgjengelighet til strandsonen. Mange steder handler det om at det anlegges privatiserende ferdselshindre, enten som fysiske stengsler (bygg, gjerder mv.), eller andre privatiserende tiltak (opparbeidet plen, grillplass, flaggstang, plattning osv.) som gjør det ubehagelig å passere.

Prosjektet er bevilget midler til kartlegging av ferdselshindre i strandsonen. I kartleggingen har vi lagt til grunn Direktoratet for naturforvaltning (DN) håndbok for kartlegging av ferdselshindre i strandsonen (DN Håndbok 26-2005).

I august 2007 ble Mjøsas strandsoner fotografert med såkalt skråfoto. Skråfoto er en form for flyfoto der man tar bilder fra vannsiden inn mot land. På den måten får man bedre innsyn i strandområdene enn ved såkalte vertikalfoto (ortofoto). Hele strandlinjen fra Eidsvoll sentrum til Fåberg bru ble fotografert med oversiktsfoto. På bakgrunn av innspill fra kommunene, ble det plukket ut en rekke områder hvor man ønsket mer detaljerte bilder.

Skråbildene vil være et godt verktøy i kommunenes saksbehandling av enkeltsaker (detaljbildene) og til bruk i arealplanleggingen.

Skråfotoene er benyttet til å kartlegge tilgjengelighet i og langs Mjøsa strandsoner og til kartlegging av ferdselshindre.

Fotoene viser at det er foretatt utvidelser på en rekke av de eldre hyttene og at det er gjort tiltak på eksempelvis brygger og uteplasser ved en stor andel hytter.

Som tabell 1 viser, er det registrert 45 bygg i 20-meterssonen og vel 600 anlegg ut i Mjøsa. Hvor stor andel av disse anleggene som oppfattes som reelle ferdselshindre må den enkelte kommune gjøre en konkret vurdering av.

Ved bruk av kart, skråfoto og kommunenes lokalkunnskap er det gjort en vurdering av i hvor stor grad strandsoner er tilgjengelig eller utilgjengelig for ferdsel og opphold, ut fra naturgitte forhold eller menneskeskapte tiltak eller inngrep.

Ut fra denne kartleggingen har vi delt tilgjengelighet i strandsoner i tre; tilgjengelig og/eller tilrettelagt, tilgjengelig men lite bruk av ulike årsaker og utilgjengelig. Store deler av områdene vi har karakterisert som tilgjengelig men lite brukt, er typisk landbruksområder der dyrkamark eller beite begrenser ferdselen, få atkomstmuligheter til områdene eller tett vegetasjon gjør områdene lite tilgjengelige mv. Deler av områdene vi har karakterisert som utilgjengelige er strekninger der veg og jernbane ligger nær Mjøsa og på den måten hindrer både atkomst til, ferdsel langs og/eller opphold i strandsoner. I tillegg er det områder med bolig- og fritidsbebyggelse som hindrer tilgang til strandsoner.

Totalt er det kartlagt 380 km strandsoner. 113 km er karakterisert til å ha god tilgjengelighet, 111 km har middels og 156 km har dårlig tilgjengelighet. Tilgjengelighet pr kommune er vist i vedlegg 2 og på kartvedlegg 3.

Retningslinjer for planlegging i Mjøsas strandsone

Hensikten med felles retningslinjer for planlegging av vern, bruk og aktiviteter i og i tilknytning til Mjøsas strandsone, er at man skal sikre en felles forvaltning av arealene på tvers av administrative grenser.

Det forutsettes at retningslinjene og anbefalte bestemmelser skal innarbeides i kommunenes arealplaner og i fylkesplaner.

Retningslinjene vil kunne gi grunnlag for innsigelse til planforslag som er i strid med disse. Dette forutsetter at retningslinjene er innarbeidet i fylkesplan.

I retningslinjene er det lagt vekt på å sikre allmennhetens muligheter til ferdsel i og langs strandsona. Vi har derfor valgt å sette en minimumsgrense på 20 m fra vannlinja som skal være fri for inngrep.

Underveis i prosjektet er behovet for felles forskrift for regulering av motorferdsel på Mjøsa diskutert. Det er gitt egen forskrift i medhold av Sjøfartsloven som fastsetter fartsgrenser for fartøyer på Mjøsa. Ut over dette gjelder motorferdselloven med forskrifter. Behovet for å utarbeide felles regler for ferdsel på isen er diskutert og man har konkludert med at det må tas et eget initiativ for å arbeide videre med dette. De ustabile isforholdene de siste vintrene har gjort at det ikke har vært aktuelt å ta i bruk isvegene mellom Gjøvik-Nes-Hamar.

RETNINGSLINJER FOR PLANLEGGING I MJØSAS STRANDSONE

1. Innledning

1.1 Formål

Hensikten med felles retningslinjer for planlegging av vern, bruk og aktiviteter i og i tilknytning til Mjøsas strandsone, er at man skal sikre en felles forvaltning av arealene på tvers av administrative grenser.

Retningslinjene består av en tekstdel med kartvedlegg.

Retningslinjene og anbefalte bestemmelser skal innarbeides i kommunenes arealplaner og i fylkesplaner.

Retningslinjene vil kunne gi grunnlag for innsigelse til planforslag som er i strid med disse. Dette forutsetter at retningslinjene er innarbeidet i fylkesplan.

1.2 Definisjoner

100-metersbeltet er definert som landområder 100 meter fra strandlinjen målt i horisontalplanet ved høyeste regulerte vannstand (HRV), jf. kartvedlegg

Strandsone er definert som 100-metersbeltet og de land- og vannområder som står i innbyrdes direkte samspill økologisk og/eller bruksmessig. Det vil være naturlig å la denne sonen omfatte både land- og vannarealer, for at planleggingen skal ta hensyn til de reelle, naturgitte og bruksmessige sammenhenger.

Strandsone deles i **spesielt sårbare områder** jf. kartvedlegg, **byer og tettsteder** og **landområder utenfor byer og tettsteder**.

Med **Mjøsa** menes vannflaten, vannsøylen og innsjøbunnen.

2. Virkeområde

Retningslinjene gjelder for Mjøsa, 100-metersbeltet langs Mjøsa og Mjøsas strandsone. Den enkelte kommune fastsetter omfang av strandsone.

Retningslinjene skal gjelde i følgende kommuner og fylker:

Eidsvoll i Akershus,
Østre Toten, Gjøvik og Lillehammer i Oppland,
Ringsaker, Hamar og Stange i Hedmark.

I retningslinjenes virkeområde inngår også strandområdene langs Vorma ned til Eidsvoll stasjon og langs Lågen opp til Brunlaug bru (Fåberg).

Retningslinjene gjelder for følgende byer og tettsteder i Mjøsas strandsone: Eidsvoll sentrum, Kapp, Gjøvik by, Biri, Vingrom, Vingnes, Lillehammer by, Moelv, Brumunddal, Hamar by, Ridabu, Hjellum, Sandvika og Tangen.

Planmyndighetene skal legge retningslinjene til grunn i all planleggingsvirksomhet innenfor strandsona. Retningslinjene skal også legges til grunn ved enkeltsaksbehandling.

En rekke tiltak som påvirker areal- og ressurstilstand i strandsona, sorterer også under andre lovverk og myndigheter enn plan- og bygningsloven (plbl) og planmyndighetene. Blant slike tiltak nevnes veianlegg knyttet til landbruk, nydyrking, bakkeplanering, bekkelukking, fjerning av randsonevegetasjon, masseuttak, avfallsdeponering, tørrlegging, utfylling, dumping, mudring.

Retningslinjene gjelder så langt de ikke kommer i konflikt med overordnet regelverk.

3. Hovedmål

Innenfor retningslinjenes geografiske virkeområde skal verdiene knyttet til natur, kultur og rekreasjon forvaltes som en ressurs av nasjonal og regional betydning, til beste for befolkningen.

Allmennhetens tilgjengelighet tilknyttet Mjøsas strandsone skal forsterkes og videreutvikles.

Mjøsa skal ha god vannkvalitet som tilfredsstillende aktuelle brukerinteresser.

Det biologiske mangfoldet i og langs Mjøsa skal sikres.

Mjøsa med nærområder skal oppleves som attraktiv for rekreasjon og friluftsliv (turgåing, bading, båtbruk, fiske mv.), som boområde og område for kultur- og naturbasert næring.

3.1 Naturgrunnlag

Det skal legges vekt på en langsiktig forvaltning av naturverdier og kulturlandskap som grunnlag for landbruk, biologisk mangfold og allmenn rekreasjon.

Mjøsa skal sikres som drikkevannskilde. Vannkvaliteten skal være slik at den er tilfredsstillende for naturlig plante- og dyreliv og tillater bading, annet friluftsliv og konsum av fisk uten helserisiko.

3.2 Kulturminner og kulturmiljøer

Det skal legges vekt på å bevare karakteristiske kulturlandskap, variasjonen i landskapet, kulturminner og kulturmiljøer i området.

Utvalgte kulturminner, kulturmiljøer og spesielle naturmiljøer langs vann og vassdrag bør sikres, tilrettelegges, utvikles og gjøres kjent i lokalmiljøet.

3.3 Rekreasjon

Grunnlaget for allmenn rekreasjon skal trygges og utvikles videre.

Dette innebærer blant annet å tilrettelegge og øke omfanget av bade- og båt plasser og å bedre tilgjengeligheten for allmennheten til og i strandsona (bl.a. lengre, sammenhengende sti- og vegstrekninger, rydde i vegetasjonsbeltet på utvalgte steder og åpne for utsyn og tilgjengelighet til vannet mv.).

3.4 Arealbruksmønster

Utbygging i 100-metersbeltet skal i utgangspunktet unngås.

Det kan legges til rette for bolig- og fritidsbebyggelse, samt næringsutvikling i rimelig avstand til Mjøsa og i klart avgrensede deler av strandsona.

Så langt som mulig skal utbygging konsentreres til eksisterende bebyggelse, tettsteder og byer, slik at strandsona forøvrig skjermes.

De ubebygde strandområdene skal tas vare på som en viktig ressurs for bakenforliggende bolig- og fritidsbebyggelse, næringsutvikling, friluftsliv og ivaretagelse av biologisk mangfold.

Mjøsa skal være en ressurs for utvikling av byer og tettsteder.

Tilretteleggingstiltak bør være i tråd med universell utforming.

4. Anbefalte bestemmelser

Følgende bestemmelser anbefales for 100-metersbeltet ved innarbeiding i kommuneplanens arealdel med hjemmel i plbl § 20-4 andre avsnitt, a) og f):

4.1 I 100-metersbeltet skal ikke arbeider og tiltak nevnt i plbl §§ 81, 84, 86 a, 86b og 93, samt fradeling til slike formål, tillates før området inngår i reguleringsplan.

4.2 Bolig- fritids- og ervervsbebyggelse og veg- og jernbaneanlegg i 100-metersbeltet som klart reduserer natur- og kultur- og landskapsverdier og allmennhetens mulighet for fri ferdsel, rekreasjon og fiske skal ikke tillates.

4.3 I spesielt sårbare områder i 100-metersbeltet, jf. kartvedlegg, skal det ikke være tillatt med arbeider og tiltak nevnt i plbl §§ 81, 84, 86 a, 86b og 93. Dette gjelder for:

- a. Områder som er nasjonalt eller regionalt viktige for det biologiske mangfoldet (områder vernet etter naturvernloven, naturtypelokaliteter med A- eller B-verdi)
- b. Områder som er nasjonalt, regionalt eller lokalt viktige som friluftslivsområder (sikrede friluftslivsområder, områder som er prioritert i kommunale friluftslivsplaner).
- c. Områder med nasjonalt eller regionalt viktige kulturminner og kulturlandskap

5. Retningslinjer for vern, bruk og aktivitet i Mjøsas strandsoner

5.1 Spesielt sårbare områder, jf. kartvedlegg

I strandsona utenfor 100-metersbeltet gjelder 4.3 som retningslinje.

Tilretteleggingstiltak innenfor områdene nevnt i 4.3 a), b) eller c) bør tillates dersom det er i samsvar med og/eller fremmer områdets verneverdi.

5.2 Strandsona

Følgende retningslinjer gjelder generelt for alle tiltak i strandsona:

Tiltak skal ikke medføre forurensning til Mjøsa

Ny utbygging skal ikke være i konflikt med flom, erosjon eller ras, jf. gjeldende retningslinjer fra NVE.

Av hensyn til visuell opplevelse, biologisk mangfold og reduksjon av forurensning skal det beholdes et variert, stedegent, naturlig vegetasjonsbelte langs Mjøsa, jf. § 11 i vannressursloven. Vegetasjonsbeltene kan ha varierende bredde og tilpasses de naturgitte forholdene i strandsona. I områder der man ønsker utsyn til vann (ved bebyggelse og langs veier, jernbane, turstier) kan det tillates åpning av vegetasjonen.

Arealer i strandsona som blir frigjort som følge av utbygging av riksveg og jernbane, skal gjøres tilgjengelige for allmennheten der dette er mulig.

Inngjerding av bebyggelse skal ikke skje på en slik måte at ferdsel hindres, jf. § 13 i friluftsløven.

Utfylling, herunder steintipp, og masseuttak bør ikke tillates.

Følgende retningslinjer gjelder ved utarbeiding av plan:

Bygg og anlegg for næringsutvikling basert på kultur- og/eller naturopplevelser kan tillates etter konkret vurdering i det enkelte tilfellet, men bør ikke oppføres nærmere strandlinja enn 20 meter.

Bygg og anlegg for ferie- og fritidsaktiviteter knyttet til strand og vann, og anlegg for service til fritidsbåter forutsettes nøye tilpasset lokale forhold.

Brygge- og moloanlegg skal så langt som mulig etableres som fellesanlegg. Ved ombygging, søknad om utvidelse eller lignende bør brygger vurderes flyttet til annet bryggeanlegg når disse bryggene er til hinder for allmenn ferdsel.

Der veg og jernbane likevel tillates bygd i 100-metersbeltet, jf. 4.2, må det settes krav til kompensierende tiltak for å sikre allmennhetens tilgjengelighet til og langs strandsona.

5.2.1 Byer og tettsteder

Oppføring av nye boliger, næringsbebyggelse og tilhørende bygninger og anlegg bør foregå i tilknytning til eksisterende bebyggelse, tettsteder og byer. Slik utbygging skal avklares på kommuneplannivå.

Det bør tilstrebes klare grenser mellom områder som skal utbygges og områder som ikke skal utbygges, med vekt på hensiktsmessig arrondering av arealer, herunder hensyn til by- og tettstedsnære landbruksarealer.

By- og tettstedsutviklingen bør ta vare på og understreke samhörigheten med Mjøsa. Vassdrag og strandsone bør utnyttes som et aktivum i tettstedsutviklingen.

Det skal legges vekt på å sikre friområder og naturelementer som en sammenhengende grøntstruktur i nærmiljøet. Forbindelse til ytre friluftsområder, strand og vannflate må søkes opprettholdt og videreutviklet.

By- og tettstedsnære badeområder skal holdes intakt og fri for bebyggelse.

Allmennhetens muligheter for ferdsel i strandsona skal videreutvikles og ikke reduseres.

Tilretteleggingstiltak skal undergis universell utforming (tilpasset ulike brukergrupper) der dette er mulig.

Ved byer og tettsteder bør det legges til rette for båt plasser og gjesteplasser med tilhørende serviceanlegg (sanitæranlegg, drivstoff, avfallshåndtering mv.).

5.2.2 Områder utenfor byer og tettsteder

I 100-metersbeltet og strandsona for øvrig skal følgende overordnede hensyn vektlegges ved utarbeidelse av plan eller ved dispensasjon fra plankrav:

- allmennhetens adgang til strandsona skal ikke reduseres, men forsterkes og videreutvikles
- tiltak skal ikke redusere natur-, kultur- eller landskapsverdier
- tiltakets plassering i terrenget skal vektlegges, både nær og fjernvirkning må vurderes
- tiltak skal være arealeffektive

Tiltak kan vurderes tillatt innenfor 100-metersbeltet dersom overordnede hensyn blir ivarett og:

- det går offentlig veg/jernbane nærmere stranda enn 100 meter, og det gjøres tiltak i bakkant av veg/jernbane
- det er bebygde områder hvor det kan vurderes å tillate fortetting, men ikke nærmere stranda enn eksisterende bebyggelse
- eksisterende bolig/fritidshus rives og erstattes av ny bolig/fritidshus i samme størrelsesorden på samme sted – eller helst lenger unna strandlinja
- det skal gjøres mindre tilbygg/påbygg til hus/hytte som er mer enn 20 m fra standlinja der påbygget vender bort fra stranda

5.3 Mjøsa

5.3.1 Tiltak i Mjøsa

Mjøsa skal vektlegges som biotop og grunnlag for fiske og som ressurs for transport, ferdsel med fritidsbåt og annen rekreasjon. Det skal vises stor forsiktighet med å åpne for tiltak i innsjøen som medfører betydelige anlegg og/eller varige inngrep som kan være til ulempe for de hensyn som ligger bak retningslinjene.

Vannarealene skal i arealplaner gis egen arealbrukskategori (f.eks. områder for særskilt bruk og vern av vassdrag, LNF-område i vann, spesialområde mv.), for å gi mulighet til å styre bygging og aktivitet i slike områder.

5.3.2 Motorferdsel på Mjøsa

Høyeste hastighet innenfor 100 meter fra land er 5 knop, jf. § 1 i forskrift om fartsgrenser for fartøyer på Mjøsa, Gudbrandsdalslågen og Vormå. Unntak gjelder i områder som er godkjent for motorsport.

Motorferdsel innenfor 100 meter fra land skal ikke være til hinder for badende.

Offentlige badeplasser skal være merket.

For øvrig gjelder bestemmelsene i motorferdselloven med forskrifter.

MULIGHETENES MJØSA

Mjøsas historie er både variert og spennende. Følgende tekst, skrevet av Arne Julsrud Berg fra Mjøsamalingene, gir oss et innblikk i Mjøsas fortid som ferdselsåre:

Historien om båttrafikken på Mjøsa

Mjøsa er Norges største innsjø og ligger som et langt og smalt hav midt i innlandsnorge. Til alle tider har den viktigste kommunikasjonsåra i innlandet gått gjennom mjøsdistriktet. Dette har vært hovedferdselsåra mellom Oslo og Trondheim. Før dampmaskinens tid ble folk og varer transportert med hest fra Oslo til Eidsvoll, der båtene tok over. Med seil og årer gikk turen videre helt opp til Lillehammer der hestene tok over på nytt.

Båtene som sto for denne transporten ble kalt *Føringsbåter*. Dette var store åpne båter som hadde ei mast med ett stort råseil. I vindstille eller motvind, ble båtene rodd. En typisk representant for disse råseilerne som seilte på Mjøsa, ligger sunket utenfor Torgunrud i Feiring. Denne båten er ca.19 meter lang og har trolig seilt for Feiring Jernverk rundt 1800.

I 1840 kom den første dampbåten på Mjøsa. Dette var dampskipet ”Jernbarden”, som også var den første båten i Norge som ble bygget med jernskrog. Båten ble bygget på Minneslippen der ”Skibladner” fremdeles blir dradd på land for vedlikehold. I 1854 åpnet jernbanen fra Christiania (Oslo) til Eidsvoll. Dampmaskinen førte til en kommunikasjonsrevolusjon i innlandsnorge. På en lang dag kunne en reisende komme seg fra Christiania til Lillehammer. Før kunne det ta opptil ei uke!

Dampskipsflåten på Mjøsa ble bygget ut. Første generasjon dampbåter på Mjøsa var hjuldampbåtene. Disse gikk i hurtigruta mellom Eidsvoll og Lillehammer med stopp ved lokale brygger på begge sider av Mjøsa. Til sammen har det seilt 6 hjuldampbåter på Mjøsa. ”Skibladner” tilhører disse første dampbåtene og er i dag bevart både som et lokalt, nasjonalt og internasjonalt kulturminne. ”Skibladner” ble fredet i 2006 på sin 150-års dag. Til sammen har det seilt 60 damp- og motorbåter i rutetrafikk på Mjøsa i perioden 1840-1990. Fra 1867-1908 ble det bygget mange lokaldampbåter ved Mjøsa. I 1894 ble jernbanen langs Mjøsa åpnet helt til Lillehammer. Båtene fikk da nye arbeidsoppgaver med lokaltransport mellom byene Hamar, Gjøvik, Lillehammer og de nye industritettstedene Moelv, Kapp og Brumunddal.

De gamle råseilerne ble raskt utkonkurrert av dampbåtene, men i 1859 så en ny båttype dagens lys på Mjøsa. Dette var Mjøs jaktene som var mer moderne dekkede seiljakter med gaffelrigg. Disse hadde dekk og kahytt og kunne krysse opp mot vinden og seile om natta. De fraktet ved og poteter til brenneriene og sprit fra brenneriene. Byggevarer som teglstein, sand og grus ble også seilt over Mjøsa. Til sammen ble det bygget 15-20 slike store jakter i Mjøsa i perioden 1859-1914. Rundt 1910 fikk de fleste av jaktene innsatt motor. På denne tida var det båt miljøene i Totenvika som fullstendig hadde tatt over jaktetrafikken. I 1930 var det over 40 mannspersoner i Totenvika som hadde båttrafikken på Mjøsa som hovednæring.

Med bilenes inntog rett før og etter andre verdenskrig, ble grunnlaget for båtene borte. Med bilene økte imidlertid fergetrafikken spesielt mellom Gjøvik og Mengshol. Mellom Hamar og Kapp ble Hamar-Kapp-ferjen satt i drift i 1951-1977, som en arvtaker etter lokaldampbåtene.

Båtene bandt øst- og vestsida av Mjøsa sammen. Hamar var byen for totningene og Gjøvik for næsningene. Mjøsbrua har nok bare delvis klart å erstatte de menneskelige, kulturelle og næringsmessig båndene som samkvemmet over Mjøsa hadde skapt gjennom flere hundre år.

I dag er bare noen mindre båter bevart bortsett fra D/S "Skibladner" fra 1856 som er verdens eldste hjuldampbåt i drift og et flott symbol på den viktige båttrafikken på Mjøsa i gamle dager. Dette er først og fremst tømmertrekkerne "Sævat", "Start" og "Willy". Ved Mjøssamlingene på Minnesund er også motorferga "Helgøya" bevart på land. Denne trafikkerte Nessundet fra 1938 til Nessundet bru ble bygget i 1957.

Stadig flere mennesker trekkes til Mjøsa. Folk vil ha utsikt til "fjorden", badingen øker, strandarealene blir mer tilgjengeliggjort med strandveger og fritidsbåttrafikken øker. Interessen for Mjøsas *kulturhistorie* har parallelt med dette også økt sterkt de siste åra. Mjøsa var Norges mest trafikkerte innsjø i sin tid. Med 60 rutegående damp- og motorbåter i perioden 1840-1990, var det livlig trafikk på innsjøen. Båtene bandt bygdene og byene rundt Mjøsa sammen. I dag seiler D/S "Skibladner" som et flott kulturminne fra denne tida. Imidlertid finnes det her en spennende historie og flere bevarte veteranbåter som kan restaureres og tas i bruk for at flere skal kunne komme seg ut på fjorden og til å formidle Mjøsas omfattende skipsfartshistorie.

-----000-----

Eksempler på anlegg/tiltak i Mjøsas strandsoner

Mjøsas strandsoner skal både fortelle oss noe om vår felles natur- og kulturhistorie, men den skal også være vårt vindu mot verden. Hva ønsker vi å vise fram? Hvilke aktiviteter, anlegg og bygg skal vi ha i Mjøsas strandsoner? Felles mål for tiltakene som er nevnt under er **Økt livskvalitet og næringsutvikling i innsjøområdet gjennom ny satsing på lokale ressurser.**

Under ønsker vi å vise noen **eksempler på anlegg/tiltak** som har bidratt til utvikling i strandsona. Dette er tiltak som både er positive for allmennheten og, for en del prosjektet, for næringsutvikling i kommunen.

Eidsvoll:

I reguleringsplan for **Eidsvoll sentrum** har man hatt som mål å åpne stedet mot vannet. Deler av elvepromenaden med brygge og tømmerfløterstatue ferdigstilt.

Videreføring av elvepromenade vil skje sammen med byggeprosjekter langs elva. Bankplassen med brygge og amfi, paviljong, samt boligbebyggelse i/nærheten av Vorm/sentrum.

Eidsvoll sentrum med paviljong og gjestebrygger

Foto: Eidsvoll kommune

Østre-Toten:

Det gamle industriområdet **Kapp mjølkefabrikk** huser etter hvert mange ulike aktører og aktiviteter. Vi nevner kort noen funksjoner som er knyttet til Mjøsa og strandsona:

Småbåthavn med gjesteplasser, Skibladneranløp, kulturarrangementer, kunstneratellier, serveringssted, MjøsMuseets administrasjon og dokumentasjonssenter, Kulturskolen Mjølkefabrikken på Kapp for barn og ungdom, strandveg til Peder Balke-senteret og Pilegrimsled langs Mjøsa retning Gjøvik.

Kapp mjølkefabrikk, Østre Toten

Foto: Scandicraft

Panengen badeplass i Totenvika er oppgradert etter et lokalt initiativ, Panengens venner. Her er det skibladnerbrygge, utsettingsrampe for båter, gjestehavn, stupetårn, benker og bord samt kiosk med toalettanlegg. Panengens venner har stått for oppgradering og drift av området, mens kommunen har bidratt finansielt.

Fra **Panengen** går det strandsti til **Evjua** som ligger 2,5 km lengre sør. Her er det campingplass, båthavn med gjesteplasser, badestrand og serveringsstedet **Viken II**.

Gjøvik:

Strandpromenade langs Mjøsa i Gjøvik by er en gang- og sykkelsti som er regulert gjennom flere ulike reguleringsplaner fra Rambekkvika i sør til Hunnselva i nord. Deler av strekningen er etablert på arealer som er et resultat av utfylling i Mjøsa med masser fra Fjellhallen som ble etablert til OL i 1994. Langs den 6 kilometer lange promenaden finnes grøntarealer, ballsletter, båthavner, badeplasser, lekeplass, beachvolleyball-bane og bord og stoler for piknik. Det vurderes å forlenge strandpromenaden sørover til kommunegrensen mot Østre Toten kommune. Det vurderes også etablering av en skateboard-park i tilknytting til strandpromenaden.

Bråstadvika, Gjøvik

Foto: Åge-André Michalsen, Gjøvik kommune

Bråstadvika ble regulert i 2001 til camping og hytter. Det ble avsatt arealer til friområde langs Mjøsa hvor det i dag blant annet er etablert en sandstrand. Området, som er i privat eie, omfatter også en småbåthavn, og deler av denne havnen med gjestebrygge er etablert i dag. Deler av serviceanlegget er etablert med blant annet toaletter, kiosk/gatekjøkken samt serveringstelt. Det er regulert en gangveg inn til området fra sør, og i den kommende strandsoneplan-prosessen vil forbindelsen mellom denne og byen (Skiblanderbrygga) bli vurdert.

Lillehammer:

Strandpromenaden er Lillehammer sentrumsnære strandsone. Området er fylt ut etter reguleringsplan vedtatt i 1990. Området er tilrettelagt med oppholdsarealer, balløkker, sandvolleyballbane, strand, parkeringsplass og turveger. Turvegen gjennom området er en del av en sammenhengende turveg langs Mjøsa, fra Søre Ål til Fåberg i nord.

Strandpromenaden sør for Strandtorget, Lillehammer

Foto: Scandicraft

Ringsaker:

Båthavna på Sund, Helgøya, er etablert med gjesteplasser, serveringssted, båtutsettingsplass mv. Det er utarbeidet reguleringsplan for området.

Nyetablert **campingplass ved Framnesbrua, Nes,** med oppstillingsplasser for campingvogner, småbåthavn, stier. Det er utarbeidet reguleringsplan for området.

Campingplass ved Framnesbrua, Ringsaker

Foto: Scandicraft

Hamar:

Etablering av badestrand, oppholdsområder, skateanlegg, sandvolleyballbaner, basketballanlegg, grillplass, turstier, p-plasser etc. på **Koigen** i Hamar sentrum. Området binder sammen sentrum, Skibladnerbrygga og strandveien mot Domkirkeodden. Området inngår i kommunedelplan for strandsonen i Hamar. Koigen ble offisielt åpnet i 2005.

Mjøsholmen ved Kiogen, Hamar

Foto: Wilhelm Murray

Stange:

Nordsveodden med turstier, p-plass, toalett, bade plass m brygge, hinder/ballanseløype, noen lekeapparater og natursti, er et statlig sikra friluftsområde. Kommunen leier deler av tilgrensende områder ved renseanlegget til HIAS.

Ottestadstien går gjennom kulturlandskapet i hele Ottestad og er etablert av grunneierne.

Gillundstranda er tilrettelagt med småbåthavn, bade plass, toalett, kiosk, p-plass mv. Stange kommune har leieavtale for bruk av området.

Gillundsstranda, Stange

Foto: Stange kommune

Samtidig med strandsoneprojektet pågår prosjekt ”**Strandhugg i Mjøslandskapet**” som bl.a. går ut på å rehabilitere eksisterende bygningsmasse (strandsitterstuer mm) til utleieformål og å vurdere gjenoppføring av bygningsmasse i samme hensikt på lokaliteter der bolighus/bygningsmasse tidligere er dokumentert.

Mulighetsstudie (idébank)

Det er utrolig mange gode kvaliteter knyttet til Mjøsa og det er mulig å finne måter å skape ny aktivitet uten at det skal gå på bekostning av eksisterende verdier.

Underveis i prosjektet har det kommet fram en rekke tanker og ideer for hva som kan gjøres eller burde vært gjort. Vi har samlet disse i denne delen av dokumentet. Listen er på ingen måte komplett, men den kan være et utgangspunkt for å sette i gang nye tiltak og prosjekter.

Ofte er det slik at områder som allerede er tatt i bruk av mennesker, tiltrekker seg nye mennesker og ny aktivitet.

I prosjektet strandsone Mjøsa har vi hatt som mål å se på mulighetene for utviklingen av strandsonen. Byggeforbudet i 100-metersbeltet oppfattes som absolutt blant veldig mange. Vi har ønsket å se om det kan være områder som kan være aktuelle for ny aktivitet også innenfor 100-metersbeltet. Eksempler på slike områder kan være der det allerede ligger bebyggelse ned i strandsonen eller der er gjort inngrep som massetak, gamle bryggeanlegg mv.

For slike områder vil det være nødvendig å endre holdningene fra å ha et "nei-ståsted" til å ha en "kan-ståsted" til aktiviteter og arealbruk rundt Mjøsa. Denne holdningsendringen må til både hos grunneierne, hos de som sitter med ideer for aktivitet og ikke minst hos myndighetene som skal godkjenne aktivitet og endret arealbruk.

Gjennomgående perspektiver for videre utvikling i tilknytning til Mjøsas strandsone bør være:

- Bærekraftig utvikling av natur- og kulturmiljø
- næringsutvikling
- Barn og unge
- Universell utforming (UU)
- Folkehelse

Bærekraftig utvikling og natur- og kulturmiljø

Tilrettelegging av strandsona for ferdsel og opphold

Bedre tilgjengeligheten til og langsetter Mjøsas strandsone.

Sikre områder til friluftsmål ved hjelp av bevilgninger fra staten.

Bruke gammelt kartverk som dokumenterer gamle ferdselsårer (vegsystemet historisk har vært orientert øst-vest fordi Mjøsa var hovedtransportåren). Ferdselsårene eksisterer bitvis her og der og bør i noen grad vurderes gjenopprettet der det er hensiktsmessig i forhold å bedre tilgangen til Mjøsas strandsone.

Rydde vegetasjon langs veg og jernbane for å skape "Smilehull i Mjøslandskapet".

Utarbeide et sett av turforslag for å oppleve Mjøsområdet viktige friluftslivs-, natur- og kulturvernobjekter/-områder.

Bedre infrastruktur for "båtfolket"

Etablere bedre infrastruktur for båtfolket, i første rekke brygger, gjesteplasser, båtutsettingsramper, avfallsstasjoner og service (drivstoff m.m.).

Levendegjøring av kulturminner knyttet til båttrafikk på Mjøsa

Mjøsas strandsone er rik på kulturminner etter båttrafikken. Flere av disse kan restaureres og aktiviseres i en opplevelsessammenheng knyttet til friluftsliv og reiseliv. Mange av disse utgjør en allerede etablert infrastruktur (adkomst både fra land og vann) som ligger i strandsona.

Her følger ei liste over noen av de eksisterende kulturminnene som er knyttet til båttrafikken på Mjøsa. Noen av dem er restaurert og aktivisert, men de fleste er det ikke:

Eidsvoll: Eidsvoll stasjon, Fremmingøya, Minneslippen (Mjössamlingene), Smaragdgruvene på Byrud, Feiring Jernverk, Torgunrud sag og mølle

Stange: Atlungstad brenneri, Frangstøa

Hamar: Domkirkeodden (Hedmarksmuseet), Dampskipsbrygga på Hamar

Ringsaker: Bergevika brygge (Helgøya), Sundbrygga (Helgøya), Hovinsholmen (Helgøya), Nesbrygga og Nes kirke, Mengshoel brygge, Steinsholmen (Mjøskastellet), Moelven brygge

Østre Toten: Fjellhaug gård, Hjell Brenneri, Kapp Melkefabrikk,

Gjøvik: Redalen brygge, Svennes gård, Strandengen, Stokke gård

Lillehammer: Lillehammer brygge, Thorstadua

I tillegg kommer sunkne båter/skipsvrak (foreløpig registrert 20 stk.) og mange mindre brygger/båtstøer.

Formidle Mjøsjakta "WEGA" sin historie - Seilskuta ligger på bunnen i Minnevikka som en av Norges best bevarte treskuter under vann (lage en vandrestilling av "WEGA" sin historie, bygge en tro kopi som kan brukes for leirskoler vår/høst og i reiselivssammenheng om sommeren).

Restaurere og drifte tømmertrekkeren "START" som mangler noe restaurering før den kan få passasjersertifikat. Etterspørselen for å komme ut på Mjøsa med en liten charterbåt er stor både fra skoleklasser og turister.

Det finnes en rekke kulturminner og kulturlandskap som har tilknytning til Mjøsa som ikke er nevnt her. Svært mange av disse er verken kjent for allmennheten eller tilrettelagt på noen måte. Her ligger det et stort potensial for formidling av Mjøsområdet historie!

Vern / vedlikehold / oppussing av verneverdig bebyggelse

Prosjektet "Strandhogg i Mjøslandskapet" bør utvides til å omfatte hele Mjøsområdet. Det finnes mange husmannsplasser og annen bebyggelse i strandområdet som holder på å forfalle. Dette er nær kulturhistorie og omfatter både kulturlandskap og bebyggelse. Flere av disse bygningene bør vurderes opprustet og forsøkt tatt i bruk for allmennheten / utnyttet i næringsammenheng.

Prosjektet fokuserer også på gjenoppbygging av anlegg der plasser er dokumentert historisk. Dette gir utfordringer i forhold til utforming av hvordan vår tids husmannsplass og strandsitterstue skal se ut i forhold til arkitektur, størrelse, form og tilgjengelighet. Prosjektet bør på sikt utvides til å omfatte andre deler av regionen.

Fiske i Mjøsa:

Mjøs fisket har lange tradisjoner og var tidligere en viktig ressurs for gårdene og bosetningen langs Mjøsa. Det er store mengder fisk i Mjøsa. Det bør sees på muligheter for å utnytte denne ressursen ved for eksempel, tilrettelegging av båtutleie, fiskeplasser for alle brukergrupper

Fortsatt arbeid for å redusere giftige stoffer i Mjøsa med siktemål om at kostholdsrådene fra Mattilsynet kan oppheves.

Samordning av lokale kulturtiltak (inkl markedsføring): festivaler / musikkarrangement
Felles markedsføring for hele regionen (Målgruppe er både lokal befolkning og tilreisende)

Bedre samordning i tid og utnytte felles markedsføring av kulturlivet rundt Mjøsa

Næringsutvikling

Turisme

Videreutvikling av infoser for Mjøsa på Kapp Mjølkefabrikk – skal brukes i formidling av kunnskap til både lokalbefolkning og tilreisende.

Geoturisme i tilknytning til Mjøslandskapet

Salg av fiskeopplevelser (fritidsfiske)

Etablering av fiskemottak for privat/kommersiell bruk, gjerne i kombinasjon med kafé el

Markedsføring av viktige natur- og kulturvernobjekter og – områder

Åpne Glomma og Vorma for båtferdsel på strekningen Fredrikstad - Mjøsa

Entreprenørskap og innovasjon blant småskalaprodusenter

Økt kommersiell utnyttelse av lokale ressurser

Nyskaping i landbruket: Salg av egne landbruksprodukter direkte til forbruker krever kompetanse for tilrettelegging, produktutvikling, markedsføring og salg.

Etablering av en entreprenørskole for å heve kompetansen blant aktørene og for å sikre distribusjon gjennom fornuftige, lokale kanaler.

Utvikling av samarbeid og arenaer for samhandling mellom produsenter, forbrukere, distributører, reiselivsnæring etc. ”Mjøslandet BA” er et eksempel på etablert fellesskap for markedsføring og produktutvikling.

Tilrettelegging for økt bruk av Mjøstråkk (sykkelkart for Mjøsa)

Arbeide for bedre infrastruktur (rasteplasser/service), matservering, opplevelser, overnatting, info og markedsføring (”pakkeløsninger”). Flere produkter for reiselivsnæringen

Sykkelhåndbok for Hedmark / Oppland - Muligheter for å kombinere sykkelruter.

Fritidsbebyggelse

Mulighetene for å legge til rette for fritidsbebyggelse utenfor 100-metersbeltet langs Mjøsa bør utredes i den enkelte kommune.

Økt bruk av Mjøsa som transportåre

Det bør vurderes om det kan etableres offentlig transport på Mjøsa eks. luftputebåt

Flere charterbåter på Mjøsa (i flere størrelser, ulike båttyper)

Barn og unge

Arbeide for økt kunnskap om og bedre forståelse av Mjøsområdets natur og kulturhistorie blant barn og unge

Økt bruk av strandnære områder av skoler, barn og unge til læring og opplevelser.

Hamar Naturskole driver aktivt med informasjon og opplæring om naturkunnskap både på land og i vann for skolebarn (barne- og ungdomsskole) i Hamarregionen. På Gjøvik finnes det en naturskole og på Kapp Mjølkefabrikk har man utleie av utstyr til div. natur- og friluftaktiviteter.

Folkehelse

Økt fokus på ernæring og folkehelse med bakgrunn i lokale ressurser og tradisjoner, ”kortreist mat”.

Gjennom informasjon, kampanjer og forskning, søke å bidra til økt fysisk aktivitet for befolkningen ved økt bruk av og informasjon om eksisterende sti- og vegnett og turløyper, opplysning om gode fiskeplasser og egnede badeplasser mv.

Universell utforming

Økt fokus på tilgjengelighet til strandsonen for alle – konkretisering og lokalisering av tiltak i tråd med universell utforming (UU)

Anlegge båtutsettingsplasser og båthavner slik at alle kan ha mulighet til å komme seg ut i båt.

Samordning av planlegging, aktiviteter og utvikling av tilbud

I etterkant av prosjekt Strandsone Mjøsa bør det etableres et fast møtested for kommunene, fylkesmennene og fylkeskommunene for drøfte aktuelle problemstillinger (plan, utbygging, vern og næringsutvikling). Stikkord er samordning av aktiviteter og utvikling av tilbud.

Opprettelse av Mjøsa friluftsråd.

Utarbeide interaktivt kart: (grunnlagskart med symboler du klikker på) med muligheter til å legge inn opplysninger om for eksempel kulturminner, severdigheter, friområder, båthavner, overnattingsmuligheter, opplevelser mv.

Utarbeide strandsoner i den enkelte kommune: Tydeliggjøre kommunens politikk for strandsonen, Utarbeide handlingsprogram for tiltak og aktiviteter knyttet til strandsonen.

VEDLEGG

1. AREALANALYSE I MJØSAS STRANDSONE

Fordeling 20, 100 og 500 meter fra vannlinje Mjøsa (HRV)

- 1. MARKSLAG:** arealtilstand etter SOSI-standard, dekar
- 2. SAMFERDSEL:** veg (alle typer) og jernbane, meter
- 3. BYGG:** antall og størrelse (dekar)
- 4. ANLEGG I MJØSA:** inntil 50 meter fra land, antall

2. TILGJENGELIGHET TIL MJØSAS STRANDSONE

Antall meter strandlinje med god, middels og dårlig tilgjengelighet pr kommune og totalt for Mjøsa. Jf. kartvedlegg 3

3. KARTVEDLEGG

Alle kart er tilgjengelig på InnlandsGIS og på prosjektets nettside
www.fylkesmannen.no/mjosastrand

- 1. 100-METERSBELTET LANGS MJØSA** eksempelkart
- 2. SPESIELT SÅRBARE OMRÅDER 1-5**
- 3. TILGJENGELIGHET TIL MJØSAS STRANDSONE** oversikt

Arealanalyse

Bygg 20 meter

Sum av Sum_Daa	NAVN							
ANTALL	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
37				5				5
97							3	3
109		5						5
125					3			3
155				4				4
353			12					12
404							13	13
Totalt	5	12	5	4	3	13	3	45

Bygg 100 meter

Sum av Sum_Daa	NAVN							
ANTALL	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
447			107					107
502				42				42
549		52						52
727							57	57
808					60			60
1061		90						90
1538						127		127
Totalt	52	90	107	42	60	127	57	535

Bygg 500 meter

Sum av Sum_Daa	NAVN							
ANTALL	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
1634				176				176
2708							320	320
2919		342						342
4141			720					720
4695						623		623
5378		691						691
5712					596			596
Totalt	342	691	720	176	596	623	320	3468

**Antall meter samferdsels
linje**

Samferdsel 20 meter

Sum av SUM_Shape_	NAVN							
FIRST_VEGT	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
E	82	5 792	1 880		2 221	1 706	222	11 903
F		91			739	3 950	240	5 019
J			2 583		362	4 823	2 375	10 143
K	98	1 078	2 159	229	1 265	829	580	6 237
P	2 751	2 166	1 750	2 737	4 891	8 065	1 739	24 100
R	327	4 396	1 869	615	1 590	1 283	1 317	11 397
S					332		1 046	1 378
Totalt	3 258	13 524	10 240	3 581	11 400	20 655	7 518	70 176

Samferdsel 100 meter

Sum av SUM_Shape_	NAVN							
FIRST_VEGT	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
E	9 077	12 763	5 172		23 997	8 345	8 302	67 656
F	11 210	7 054	2 238	49	18 301	11 266	21 815	71 934
J		479	15 100		3 954	25 221	14 435	59 188
K	5 402	10 424	10 177	1 435	10 924	5 223	9 714	53 300
P	21 457	24 645	10 892	25 968	26 881	57 325	21 168	188 337
R	14 012	18 008	5 280	10 065	10 262	22 771	2 279	82 677
S		1 467			1 469	884	6 620	10 440
Totalt	61 158	74 842	48 859	37 518	95 788	131 036	84 332	533 532

Samferdsel 500 meter

Sum av SUM_Shape_	NAVN							
FIRST_VEGT	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
E	28 387	34 276	8 947		47 844	26 258	33 722	179 434
F	18 220	49 164	22 409	7 158	40 131	66 632	46 100	249 814
J		5 288	33 281		13 519	36 629	20 920	109 638
K	44 021	78 974	80 823	11 962	62 471	52 016	48 508	378 775
P	125 880	550	40 265	108 270	126 607	243 723	90 126	847 420
R	60 742	51 580	19 945	23 520	24 679	49 810	5 510	235 785
S	9 753	5 326		3 083	13 136	15 320	45 101	91 718
Totalt	287 002	337 158	205 670	153 992	328 387	490 387	289 987	2 092 582

Markslag 20 meter

Sum av Sum_Daa	NAVN									
FIRST_SOSI	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre			Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
Anna jorddekt fastmark	95	292	140	183	238	216	217	1381		
Barskog	318	178	59	150	126	820	522	2173		
Blandingsskog	211	58	35	120	47	160	155	786		
Blokkdekt mark				0		3	13	16		
Fjell i dagen	1					5	0	6		
Fulldyrket jord	16	12	7	13	88	101	14	251		
Grunnlendt mark	13					4	6	23		
Innmarksbeite	12	1	24	0	0	75	43	155		
Lauvskog	599	340	78	230	399	992	353	2991		
Myr						7	5	12		
Myr m/barskog						2		2		
Myr m/lauvskog			13					13		
Overflatedyrket jord (tom)	0							0		
	117	60	110	49	117	190	37	680		
Totalt	1382	941	466	745	1015	2575	1365	8489		

Markslag 100 meter

Sum av Sum_Daa	NAVN									
FIRST_SOSI	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre			Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
Anna jorddekt fastmark	418	982	338	402	685	767	624	4216		
Barskog	1713	860	220	895	792	3881	2468	10829		
Blandingsskog	784	304	106	352	243	486	627	2902		
Blokkdekt mark				1		4	21	26		
Fjell i dagen	4		1			8	0	13		
Fulldyrket jord	921	651	167	1111	799	3385	791	7825		
Grunnlendt mark	22				1	4	6	33		
Innmarksbeite	85	27	74	30	9	337	173	735		
Lauvskog	1939	963	211	460	980	1896	907	7356		
Myr						11	5	16		
Myr m/barskog						10		10		
Myr m/lauvskog			17					17		
Overflatedyrket jord	11				0	2		13		
Uklassifisert/ukjent arealtilstand (tom)			3					3		
	591	454	753	249	792	996	469	4304		
Totalt	6488	4241	1890	3500	4301	11787	6091	38298		

Markslag 500 meter

Sum av Sum_Daa	NAVN									
FIRST_SOSI	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre			Lillehammer	Ringsaker	Stange	Totalt
Anna jorddekt fastmark	1846	3100	582	1119	1767	2593	1425	12432		
Barskog	10762	4159	766	4459	4304	18883	14321	57654		
Blandingsskog	2008	905	201	724	1107	990	1276	7211		
Blokkdekt mark		0		1		12	24	37		
Fjell i dagen	23		47			8	6	84		

Fulldyrket jord	7218	5876	1162	8321	4722	21488	6032	54819
Grunnlendt mark	31	2			1	4	11	49
Innmarksbeite	607	238	101	86	301	1360	412	3105
Lauvskog	4742	2346	469	1072	2029	3488	1927	16073
Myr						11	6	17
Myr m/barskog	0					22		22
Myr m/lauvskog	10		17		2		17	46
Overflatedyrket jord	110	7		7	9	5	2	140
Uklassifisert/ukjent arealtilstand (tom)			60					60
	2557	3144	3961	1011	3994	3877	2141	20685
Totalt	29914	19777	7366	16800	18236	52741	27600	172434

Anlegg i Mjøsa inntil 50 meter fra land: Antall per kommune og type

Sum av ANTALL	NAVN								Totalt
	Eidsvoll	Gjøvik	Hamar	Østre Toten	Lillehammer	Ringsaker	Stange		
KaiBryggeKant	46	146	13	67	15	271	33	591	
MoloKant		6		2			12	20	
Totalt	46	152	13	69	15	271	45	611	

KARAKTERISERING AV TILGJENGELIGHET TIL MJØSAS STRANDSONE

Kommune	God tilgjengelighet	Middels tilgjengelighet	Dårlig tilgjengelighet	Total m pr kommune
Eidsvoll	8092	14329	41255	63676
Hamar	12951	3753		16704
Ringsaker	27083	34872	64067	126022
Stange	20093	27866	11400	59359
Lillehammer	19605	8718	6757	35080
Gjøvik	10639	8293	24169	43102
Østre Toten	15101	16661	4623	36385
Totalt m Mjøsa	113564	110739	156025	380349

Karakteriseringen er gjennomført ved hjelp av kart, skråfoto og kommunenes lokalkunnskap. Linjen som er karakterisert er digitalisert i ArcGis versjon 9.2.